

HÖGSTA DOMSTOLENS DOM

meddelad i Stockholm den 19 december 2013

Mål nr

T 1831-12

KLAGANDE

Fondförsäkringsaktiebolaget SEB Trygg Liv, 516401-8243
106 40 Stockholm

Ombud: Advokaterna HF och GJ

MOTPARTER

1. If Skadeförsäkring AB, 516401-8102
106 80 Stockholm

2. Länsförsäkringar Sak Försäkringsaktiebolag, 502010-9681
106 50 Stockholm

Ombud för 1 och 2: Försäkringsjurist UB

SAKEN

Skadestånd

ÖVERKLAGAT AVGÖRANDE

Svea hovrätts dom 2012-03-16 i mål T 4454-11

DOMSLUT

Med ändring av hovrättens dom förklarar Högsta domstolen att Drené Försäkringsmäklare AB – om Drené har tillgodogjort sig provision på det sätt som påstås i målet av Fondförsäkringsaktiebolaget SEB Trygg Liv – har brutit mot god försäkringsförmedlingssed respektive god försäkringsmäklarsed och därigenom orsakat skada som avses i 5 kap. 4 och 7 §§ lagen (2005:405) om försäkringsförmedling och 13 och 14 §§ lagen (1989:508) om försäkringsmäklare.

YRKANDEN I HÖGSTA DOMSTOLEN

Fondförsäkringsaktiebolaget SEB Trygg Liv har yrkat att Högsta domstolen, med ändring av hovrättens dom, förklarar att Drené Försäkringsmäklare AB – om Drené har tillgodogjort sig provision på det sätt som påstås i målet av SEB – har brutit mot god försäkringsförmedlingssed respektive god försäkringsmäklarsed och därigenom orsakat skada som avses i 5 kap. 4 och 7 §§ lagen (2005:405) om försäkringsförmedling och 13 och 14 §§ lagen (1989:508) om försäkringsmäklare.

If Skadeförsäkring AB och Länsförsäkringar Sak Försäkringsaktiebolag har motsatt sig ändring av hovrättens dom.

Parterna har yrkat ersättning för rättegångskostnader i Högsta domstolen.

DOMSKÄL

Bakgrund

1. Fondförsäkringsaktiebolaget SEB Trygg Liv har sålt försäkringar genom försäkringsmäklarfirman Drené Försäkringsmäklare AB. Drené har varit ansvarsförsäkrat först hos If Skadeförsäkring AB och sedan hos Länsförsäkringar Sak Försäkringsaktiebolag.
2. SEB har vid tingsrätten yrkat att If och Länsförsäkringar ska förpliktas att betala skadestånd till SEB. Som grund för käromålet har SEB anfört i huvudsak följande. Drené har genom att tillgodogöra sig provision i strid med förmedlingsavtalet mellan Drené och SEB brutit mot god försäkringsförmedlingssed enligt 5 kap. 4 § lagen (2005:405) om försäkringsförmedling och – när det gäller tiden före den 1 juli 2005 – mot god försäkringsmäklarsed enligt 13 § i den numera upphävda lagen (1989:508) om försäkringsmäklare. Enligt 5 kap. 7 § i 2005 års lag och 14 § i 1989 års lag medför åsidosättande av god försäkringsförmedlingssed respektive god försäkringsmäklarsed skyldighet att betala skadestånd till försäkringsgivaren.
3. If och Länsförsäkringar har bestritt käromålet och invänt bl.a. att ett åsidosättande av skyldigheter mot någon annan än uppdragsgivaren inte innebär ett åsidosättande av god försäkringsförmedlingssed respektive god försäkringsmäklarsed och följaktligen inte heller kan medföra skadeståndsskyldighet enligt de aktuella lagarna.
4. Tingsrätten fann att den föreskrivna skyldigheten att iaktta god sed inte gäller i förhållande till försäkringsgivaren och att Drené därför inte kan vara skadeståndsskyldigt mot SEB enligt de aktuella bestämmelserna. Hovrätten har fastställt tingsrättens dom.

5. Den fråga som är föremål för Högsta domstolens bedömning är den genom mellandom prövade frågan huruvida Drené – om Drené har tillgodogjort sig provision på det sätt som påstås i målet av SEB – har brutit mot god försäkringsförmedlingssed respektive god försäkringsmäklarsed och därigenom orsakat skada som avses i 5 kap. 4 och 7 §§ i 2005 års lag samt 13 och 14 §§ i 1989 års lag.

Rättslig reglering m.m.

6. En svensk fysisk eller juridisk person får, som huvudregel, bedriva försäkringsförmedling i Sverige endast efter tillstånd av Finansinspektionen (2 kap. 1 § i 2005 års lag). Som en förutsättning för tillstånd gäller att förmedlaren ska omfattas av en försäkring för den skadeståndsskyldighet som kan åläggas förmedlaren om denne åsidosätter sina skyldigheter (2 kap. 5 § 4 och 6 § första stycket 2). 2005 års lag har sin grund i Europaparlamentets och rådets direktiv 2002/92/EG av den 9 december 2002 om försäkringsförmedling, som föreskriver att en försäkringsförmedlare ska ha en ansvarsförsäkring eller annan likvärdig garanti för ansvar till följd av fel eller försummelse i verksamheten (artikel 4.3 i direktivet). Motsvarande krav finns i 1989 års lag (4 § 2 och 5 § första stycket 3).

7. När det föreligger en lagstadgad skyldighet att ha ansvarsförsäkring, får den skadelidande rikta krav på ersättning ur försäkringen direkt mot försäkringsbolaget (9 kap. 7 § första stycket 1 försäkringsavtalslagen, 2005:104).

8. Som en grundläggande regel för försäkringsförmedlarens verksamhet gäller att denne ska iaktta god försäkringsförmedlingssed i verksamheten och med tillbörlig omsorg ta till vara kundens intressen (5 kap. 4 § första stycket i

2005 års lag). Om försäkringsförmedlaren uppsåtligen eller av oaktsamhet åsidosätter sina skyldigheter enligt 5 kap. 4 §, ska förmedlaren ersätta ren förmögenhetsskada som på grund av detta drabbar en kund, en försäkringsgivare, ett fondbolag, ett förvaltningsbolag, ett fondföretag eller någon som härleder sin rätt från kunden (5 kap. 7 §). Genom en lagändring, som trädde i kraft den 22 juli 2013, gäller skadeståndsskyldigheten numera också i förhållande till en förvaltare av alternativa investeringsfonder.

9. En motsvarande reglering finns i 13 och 14 §§ i 1989 års lag, som enligt övergångsbestämmelserna till 2005 års lag ska tillämpas på förmedlingsavtal som har ingåtts före den 1 juli 2005. En försäkringsmäklare ska sålunda utföra sitt uppdrag omsorgsfullt och med iakttagande av god försäkringsmäklarsed. Om försäkringsmäklaren uppsåtligen eller av oaktsamhet åsidosätter dessa skyldigheter, ska mäklaren ersätta skada som drabbar en uppdragsgivare, en försäkringsgivare, ett fondbolag, ett utländskt fondföretag eller någon som härleder sin rätt från uppdragsgivaren.

10. Begreppet god sed är dynamiskt och dess innebörd kan ändras över tiden. Den närmare innebörden beror av utvecklingen i branschen, branschorganens riktlinjer och rekommendationer till sina medlemmar, överenskommelser mellan branschorgan och berörda myndigheter, allmänna råd från berörda myndigheter samt avgöranden från Finansinspektionen, domstolar och organ för utomrättslig tvistlösning (jfr prop. 1988/89:136 s. 38 f. och prop. 2004/05:133 s. 99).

Gäller lagens skadeståndsansvar i förhållande till försäkringsgivaren?

11. I förarbetena till 1989 års lag diskuterades i vilken utsträckning försäkringsmäklarens skyldigheter skulle regleras i lagen. Med hänvisning till att konsumentintresset var ett av de viktiga skälen för att reglera försäkrings-

mäklarnas verksamhet ansågs det naturligt att i lagen ta in vissa allmänna regler om försäkringsmäklarens åligganden mot uppdragsgivaren, dvs. försäkringstagaren (se prop. 1988/89:136 s. 25). Hur mäklaren skulle förhålla sig mot försäkringsgivaren ansågs däremot inte behöva regleras i lagen utan överlämnades till avtal mellan parterna (a. prop. s. 26).

12. Enligt lagtexten i 5 kap. 7 § i 2005 års lag och 14 § i 1989 års lag gäller dock skadeståndsansvaret vid åsidosättande av det grundläggande kravet på god sed inte bara i förhållande till försäkringstagaren utan även i förhållande till bl.a. försäkringsgivaren. Av förarbetena framgår att skälet till att det togs in en uttrycklig skadeståndsbestämmelse i 1989 års lag var att det inte ansågs självklart att allmänna skadeståndsrättsliga regler skulle medföra ett ansvar för mäklaren för ren förmögenhetsskada som drabbar någon annan än uppdragsgivaren (se prop. 1988/89:136 s. 26).

13. Angående den fråga som sålunda nämndes i förarbetena kan följande sägas. En försäkringsförmedlare är, liksom en försäkringsmäklare, en mellanman i förhållandet mellan försäkringsgivaren och försäkringstagaren. Normalt får en försäkringsförmedlare sitt uppdrag från försäkringstagaren men får ersättning för sitt arbete genom avtalad provision från försäkringsgivaren. Gentemot sin uppdragsgivare är försäkringsförmedlaren underkastad kontraktsrättsliga skadeståndsprinciper, vilket innebär att förmedlaren blir skyldig att ersätta ren förmögenhetsskada som han har orsakat uppdragsgivaren genom oaktsamhet. I utomkontraktuella förhållanden är emellertid ansvaret för ren förmögenhetsskada som princip inskränkt till brottsliga förfaranden (se 2 kap. 2 § skadeståndslagen). I den mån det inte skulle anses föreligga någon form av avtalsförhållande mellan en försäkringsgivare och en försäkringsförmedlare, skulle förmedlarens skadeståndsansvar gentemot försäkringsgivaren därmed vara mycket begränsat. Samtidigt kan en försäkringsförmedlare sägas i väsent-

lig grad uppträda som en förtroendeman för båda parter i försäkringsavtalet, vilket talar för att förmedlaren bör ha samma ansvar för ren förmögenhetsskada i förhållande till dem båda.

14. Genom skadeståndsbestämmelserna i 2005 års lag och 1989 års lag har försäkringsförmedlaren och försäkringsmäklaren alltså ålagts ett utvidgat ansvar för ren förmögenhetsskada jämfört med vad som i vissa fall annars torde följa av allmänna skadeståndsrättsliga regler. Kravet på ansvarsförsäkring är inte heller begränsat till att gälla skador som drabbar försäkringstagaren, utan försäkringen ska omfatta all skadeståndsskyldighet som kan åläggas vid åsidosättande av skyldigheterna enligt lagen.

15. Slutsatsen av det anförda är att 2005 års lag utgör en reglering av försäkringsförmedlarens verksamhet, där lagens krav på iakttagande av god försäkringsförmedlingssed är uppställt också i försäkringsgivarens intresse. Om förmedlaren åsidosätter skyldigheten att iaktta god försäkringsförmedlingssed och vållar försäkringsgivaren skada, kan han bli skadeståndsskyldig enligt lagen. Detsamma gäller i fråga om en försäkringsmäklares åsidosättande av god försäkringsmäklarsed enligt 1989 års lag.

Bedömningen i detta fall

16. Frågan om Drené har åsidosatt god försäkringsförmedlingssed och god försäkringsmäklarsed ska prövas utifrån vad SEB har påstått, nämligen att Drené genom felaktiga uppgifter om löptiderna för förmedlade försäkringar har tillgodogjort sig provision från SEB som Drené inte hade rätt till. Om Drené har förfarit på det sätt som SEB har påstått, måste Drené anses ha brutit mot god försäkringsförmedlingssed och god försäkringsmäklarsed och

därigenom ha orsakat skada som avses i 5 kap. 4 och 7 §§ i 2005 års lag och 13 och 14 §§ i 1989 års lag. Hovrättens dom ska ändras i enlighet med detta.

Rättegångskostnader

17. Det åligger tingsrätten att efter målets återupptagande pröva frågan om skyldighet för part att utge ersättning för motparts rättegångskostnader i högre rätt.

I avgörandet har deltagit: justitieråden Ella Nyström, Göran Lambertz, Johnny Herre, Dag Mattsson (referent) och Anders Eka
Föredragande justitiesekreterare: Anna Cappelen-Smith